

İlkay DEMİRDAĞ
Etki & Yatırım Stratejisti

Yeşil Dönüşüm

Günümüzde, küresel iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı, hava ve su kirliliği, atık sorunları gibi çevresel sorunlar insanlık için ciddi tehditler oluşturuyor. Bu sorunlar, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılmaması, tarımsal ve endüstriyel üretim ve tüketim faaliyetleri gibi ekonomik faaliyetlerin çevresel hedeflerle uyumlu hale getirilmemesi sonucu ortaya çıkıyor.

Yeşil dönüşüm, çevre dostu teknolojilerin benimsenmesi, sürdürülebilirlik hedeflerinin öncelik kazanması ve doğal kaynakların korunmasına yönelik politika ve uygulamaların geliştirilmesi anlamına gelir. Temelde iklim değişikliği ve kaynakların verimli kullanımı için geliştirilmiş bu kavram, hem ekonomik hem de çevresel sürdürülebilirliği kapsamaktadır. Yeşil dönüşüm kavramı sorumlu üretim ve tüketim başta olmak üzere, tüm ekonomik faaliyetlerin çevresel hedeflerle tasarımı gerektirirken, aşağıdaki uygulamaların tamamını içine alan geniş bir çerçeve oluşturmaktadır:

- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve enerji verimliliğinin artırılması,
- Daha sürdürülebilir ve yeşil

ürünlerin geliştirilmesi ve üretilmesi,

- Üretimde kaynak verimliliği (eko-verimlilik),
- Atık üretiminin azaltılması ve atıkların geri dönüştürülmesi,
- Döngüsel ekonomi / üretime geçiş,
- Daha yeşil ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi,
- 'Tarladan Sofraya' adil, sağlıklı ve çevre dostu gıda sistemleri geliştirilmesi,
- Doğal kaynakların korunması; ve
- Doğal yaşam alanlarının sürdürülebilir şekilde kullanımı.

Yeşil Dönüşümün Amaçları

Yeşil dönüşümün sağlanması aşağıdaki amaçlara hizmet etmektedir:

- **Çevrenin Korunması:** Yeşil dönüşüm, çev-

re kirliliğinin azaltılması ve doğal kaynakların korunması için önemlidir. Doğal kaynakların tükenmesi, ekosistemlerin zarar görmesi ve çevre kirliliği, insan sağlığına ve ekonomiye zarar verir. Yeşil dönüşüm, doğal kaynakların daha etkin kullanımını ve atık yönetiminin iyileştirilmesini sağlar.

► **İklim Değişikliği ile Mücadele:** İklim değişikliği, dünya genelinde artan sıcaklık, deniz seviyesinin yükselmesi ve doğal afetlerin artması gibi birçok soruna neden olur. Yeşil dönüşüm, sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yardımcı olarak, iklim değişikliği için mücadeleye destek verir.

► **İnsan Sağlığı:** Yeşil dönüşüm, insan sağlığını korumak için önemlidir. Çevre kirliliği, hava ve su kirliliği, doğal kaynakların tükenmesi ve iklim değişikliği gibi sorunlar, insan

sağlığına zarar verir. Yeşil dönüşüm, bu sorunların azaltılmasına ve insan sağlığının korunmasına yardımcı olur.

► **Ekonomi:** Yeşil dönüşüm, ekonomiye de katkı sağlar. Net sıfır hedeflerine ulaşmak üzere yapılan enerji, tarım, ulaşım alanlarında geliştirilen sürdürülebilir ürün ve hizmetler ve yapılan yatırımlar, yeni iş imkanları yaratır ve ekonomik büyümeyi destekler. Aynı zamanda, doğal kaynakların daha etkin kullanımı, atık yönetimi ve geri dönüşüm uygulamaları da ekonomiye katkı sağlar.

► **Gelecek Nesillerin Korunması:** Yeşil dönüşüm, doğal kaynakların verimli kullanımı, atıkların geri dönüşümü, çevrenin korunması gibi adımlarla gelecek nesillerin yaşam hakkının korunmasına katkı sağlar.

► **Toplumsal Yaşamın Sürdürülebilirliği:** Yeşil dönüşüm, toplumsal yaşamın sürdürülebilirliğini sağlayarak, insanların yaşam kalitesini artırır ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakılmasına katkı sağlar.

► **Risk Yönetimi:** Yeşil büyümede küresel tedarik zinciri ve mevcut durum analizi için sistematik risk değerlendirmesi önemli bir yer teşkil etmektedir. Fayda maliyet analizi yapılarak, risk ve fırsatların değerlendirilmesi uzun dönemde sürdürülebilirlik stratejilerinin

oluşturulmasına da katkı sağlar. Top of Form Yeşil Dönüşüm Yol Haritası

Yeşil dönüşümün sağlanması için aşağıdaki önemli adımlar atılabilir:

► **Toplumun Farkındalığını Artırmak:** Yeşil dönüşümün sağlanması için ilk adım, toplumun çevre sorunları hakkında bilinçlendirilmesidir. Çevre koruma konularına daha fazla dikkat çekmek, halkın çevre sorunlarına karşı duyarlılığını artırmak ve toplumun yeşil dönüşüme katılımını sağlamak için farkındalık kampanyaları yapılabilir. Bu, insanların çevre sorunlarına ilişkin daha bilinçli ve duyarlı hale gelmelerini sağlayacaktır.

► **Yenilenebilir Enerji Kaynaklarını Kullanmak:** Fosil yakıtların kullanımı çevreye zararlı olduğundan, yeşil dönüşümün sağlanması için yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yapılması önemlidir. Güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, hidroelektrik enerji, biyokütle ve jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kaynakları, temiz ve sürdürülebilir enerji sağlamaktadır.

► **Daha Sürdürülebilir ve Yeşil Ürünlerin Geliştirilmesi:** Yeşil dönüşümün bir diğer önemli adımı, daha sürdürülebilir ve yeşil

ürünlerin geliştirilmesidir. Ürünlerin tasarımı ve üretimi, doğal kaynakların daha etkili kullanımını ve atık üretiminin azaltılmasını amaçlamalıdır.

► **Atıkların Geri Dönüştürülmesi:** Atıkların geri dönüştürülmesi, yeşil dönüşümün önemli bir bileşenidir. Atık yönetimi sistemleri geliştirilerek atıkların geri dönüştürülmesi ve yeniden kullanımı sağlanabilir.

► **Sürdürülebilir Ulaşım Sistemlerinin Geliştirilmesi:** Ulaşım sektörü, çevreye büyük ölçüde zarar verebilir. Yeşil dönüşümün sağlanması için, daha sürdürülebilir ve çevre dostu ulaşım sistemleri geliştirilmesi gerekmektedir. Bisiklet yolları, toplu taşıma araçları, elektrikli araçlar ve hibrit araçlar, çevre dostu ulaşım seçenekleri olarak kullanılabilir.

► **Politik Destek:** Yeşil dönüşümün gerçekleşmesi için politikacıların ve karar alıcıların çevre dostu politikalara destek vermeleri önemlidir. Bu politikalar, çevreyi koruyacak ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşacak şekilde tasarlanmalıdır. Şirketlerin birçoğu çevre dostu faaliyetler yürütme eğiliminde olsalar da, bunu kurumsallaştırma ve sürdürülebilir kılma noktasında kat etmeleri gereken oldukça mesafe mevcut. Bu nedenle yeşil dönüşüm için yasal altyapıdaki mevcut eksikliklerin

giderilmesi gerekmektedir.

► **Teknolojik İlerleme:** Yeşil dönüşüm, yenilenebilir enerji kaynakları, geri dönüşüm teknolojileri, sürdürülebilir ulaşım sistemleri ve çevre dostu üretim teknikleri gibi çevre dostu teknolojilere dayanmaktadır. Bu nedenle, teknolojik ilerlemenin sağlanması ve bu teknolojilerin yaygınlaştırılması önemlidir.

► **Sorumlu Üretim ve Tüketim:** Yeşil dönüşüm, sürdürülebilir bir ekonomiye doğru geçişi de içerir. Bu nedenle, şirketlerin ve tüketicilerin sorumlu üretim ve tüketim uygulamalarına öncelik vermesi gerekmektedir. Bu uygulamalar, tüketim alışkanlıklarını değiştirecek, atık üretimini azaltacak, enerji tasarrufu sağlayacak ve çevre dostu ürünleri destekleyecektir.

► **İşbirliği:** Yeşil dönüşümün gerçekleşmesi için, toplumun ve işletmelerin işbirliği yapması önemlidir. Çevre dostu uygulamaları benimseyen şirketler, toplumlar ve karar alıcılar, birbirleriyle işbirliği yaparak yeşil dönüşümü gerçekleştirebilirler.

► **Finansman:** Yeşil dönüşümün yeterli finansman kaynakları olmadan gerçekleşmesi mümkün değil. Düşük karbon ekonomisine geçişte finans sektörü ve sermaye piyasaları önemli bir rol oynamaktadır. Yeşil tahvil ve sukuk uygulamaları gibi kredi dışı finansman araçları ile finansman kanallarının çeşitlendirilmesi ve kobilere yeşil dönüşüm kredi mekanizmaları sağlanması önemlidir.

► **İstihdam:** Üretim süreçlerindeki dönüşüm bu alanda istihdam edilen işgücünün yapısında da değişiklikleri gerektirmektedir. Yeni

üretim süreçlerine paralel oluşacak işlerin gerektirdiği becerilerin işbaşı eğitim programları veya mesleki eğitim müfredatları yenilenerek yeniden değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

► **Teknoloji:** Yeşil dönüşümünden ayrılmaz bir parçası olarak sıklıkla vurgulanan dijital dönüşümün gerçekleşmesi ve döngüsel ekonomi uygulamaları kapsamında öne çıkan eko-inovasyon ortamının sağlanması kritiktir.

► **Teşvikler:** Yeşil dönüşüm sürecinin hızlanmasında potansiyel rol oynayacak bir kanal da teşviklerdir. Devlet tarafında uygulanan çeşitli destekler (sigorta prim, üretim teşvikleri gibi) de bu süreci hızlandırmada rol oynayabilir.

Türkiye'nin Yeşil Dönüşüm Hamleleri

Avrupa Birliği'nin 2019 yılında açıkladığı büyüme yol haritası AB Yeşil Mutabakatı'nda daha önceki uluslararası iklim kongrelerinde belirtilen bilimsel gerçeklerin ışığında hedeflenen stratejiler açıklanmakta, 2050 yılında karbon nötr olmayı hedefleyen AB, bu doğrultuda hareket ederek, kapsayıcı stratejiler ile riskleri fırsata çevirmeyi hedeflemektedir.

Bu bağlamda Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan AB ve dünya ekonomisinde meydana gelen dönüşüm politikaları ile uyumlu hale gelmek üzere 16 Temmuz 2021 tarihli ve 31543 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan genelge ile **"Yeşil Mutabakat Eylem Planı"** kabul edilmiştir. Eylem planı kapsamında 9

hedef altında 81 eylem yer almaktadır.

Ayrıca, Türkiye ekonomisinin 3 yıllık stratejilerini kapsayan 2022-2024 Orta Vadeli Program'ın (OVP) makroekonomik hedeflerinde yeşil dönüşüm ile ilgili yedi politika ve tedbire yer verilmiştir. Karbon nötr ekonomi modeli için finans sektörünün önemli bir aktör olduğunun altı çizilen tedbir maddelerinde, yeşil dönüşüm için gerekli teknolojik gelişmelerin desteklenmesi, yeşil Organize Sanayi Bölgeleri'nin (OSB) teşviki ve sıfır atık uygulamalarının yaygınlaştırılması başlıkları üzerinde durulmuştur.

Türkiye'nin Yeşil Dönüşüm planlaması için önemli adımlar ise şu şekilde özetlenebilir:

► 2030 yılında 500 milyon ton emisyon oluşumunu engelleme hedefi verilmiştir.

► Ulusal Emisyon Ticaret Sistemi pilot uygulaması 2024 yılında başlayacaktır.

Önümüzdeki geçiş döneminde çok boyutlu bakış açısıyla kurgulanmış kapsamlı stratejilere ihtiyacımız var. Sanayi, tarım, enerji, istihdam ve eğitim politikaların bütüncül bir yaklaşımla kurgulanması bu dönüşümün başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için önem taşıyor. Bunun yanında sadece belirli aktörleri hedefleyen merkezi bir bakış açısı yerine yeşil dönüşümün merkezi olmayan ve tabana yayılmış bir model baz alınarak kurgulanması şart. Bölgesel dinamiklerin politika yapım sürecinde göz önünde bulundurulması da bölgesel eşitsizliklerin derinleşmemesi açısından oldukça gerekli.